

MATE ŠIMUNDIĆ, Maribor

Nepoznata i manje poznata hrvatska osobna imena
IX., X. i XI. stoljeća

Diplomatički zbornik I. (također i ostali svesci) sadrži mnogo onomastičkih podataka, osobito imenskih. U njemu je 175 isprava raznorodna sadržaja, nastalih od 743. do 1100. U njima pročitah 62 osobna imena i objasnih njihovo značenje. Dodah uzgredice još 19 do kojih dođoh posredno, tj. iz starih prezimena i ojkonima što su izvedeni od osobnih imena. U čitanju tih imena i tumačenju značenja služah se usporednim načinom kakav omogućuje suvremeno stanje slavenskog imenarstva i prezime- narstva. U redanju otkrivenih imena nijesam slijedio dobni red njihova bilježenja, složih ih po abecedi.

Iz najstarijih razdoblja hrvatske povijesti sačuvano je podosta pisanih spomenika. Mahom su na srednjolatinškome i svega nekoliko na talijanskom jeziku. Zbrani su u Diplomatički zbornik kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije (Codex diplomaticus regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae), svezak I., izdala ga Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti u Zagrebu 1967. Sadržji ukupno 175 listina različita sadržaja i duljine. U pokojih je tek naslov. Uz ostalo u njima su i mnogi onomastički podaci, naročito osobna imena hrvatskoga i tuđeg izvora. Pisari su sva hrvatska imena i druge podatke polatinjavali i potalijanjivali, davali im dakle latinski i talijanski oblik, i to bez ikakvih pravila. Činjahu to po vlastitu osjećanju i trenutačno, kako im je kada izgledalo da je dobro i ispravno. Nerijetko se događalo da bi ista ruka u jednoj raspravi dva ili tri puta navela jedno te isto osobno ime (i prezime) i svaki ga put drugačije pribilje-

žila. Više su puta udaljivanja od izvornika takva i tolika da se jedva i može odgonetnuti izvoran oblik jednog imena. Pisari su išli i do gotovo potpune neprepoznatljivosti. Stoga očitavanje i pročitavanje (ovako to zovem!) većega broja osobnih imena katkad je vrlo teško. Zbog toga je u datome poslu potrebno uporabiti široku jezikoslovnu aparaturu, naročito antroponimijsku na slavenskoj i indoevropskoj osnovi, i više drugih disciplina (povijest, mitologiju, etnologiju, međusobne utjecaje među narodima i dr.). Međutim, i nakon svega gdje koji slučajevi ostaju dvoumljivi. Naime jedan polatinjen oblik ondašnjega hrvatskog osobnog imena može se pročitati na dva ili pače tri načina. U takvu se primjeru ostaje odlučiti za najvjerojatniji oblik, što samim time ne isključuje druge mogućnosti. Pogotovu je teško iznaći pravo ime ako postoji za nj tek jedna potvrda, tj. ono samo, novo, u cijelome slavenskom imenarstvu. Dalji će napredak znanosti i otkrivanje daljih nepoznatih osobnih imena svakako pripomoći da se s više sigurnosti prihvati određen oblik.

Pravopis - ako se tako uopće i može nazvati! - jednoga dijela ovih isprava, isprava druge polovice XI. stoljeća, obradio je Petar Skok u Supetarskome (zaista: sumpetarskome) kartularu, Zagreb 1952. na str. 236-240., zbog toga se ne bih njime bavio, jer na ovome mjestu to ne bi bilo svrhovito. (Tko ipak želi, može se poslužiti navedenim djelom). Djelimičan uvid steći će čitajući imenske podatke što će slijediti dalje.

Diplomatički zbornik I. zapravo je 2. izdanje zbornika Documenta historiae Chroaticae periodum antiquam illustrantia što ga je složio i obradio Franjo Rački 1887. u Zagrebu. Naravski, Diplomatički je zbornik I. širi, u nj su ušle stanovite isprave koje su nađene poslije. Njegovi skupljači i obrađivači Jakov Stipišić i Miljenko Šamšalović, zajedno s Franjom Račkim, trudiše se da bi protumačili sve nejasnoće u sadržaju. Tu, dakako, spada i određenje izvornih pisanih oblika osobnih imena, izvornih u polatinjenu i potalijanjenu obliku. U osnovi je taj posao uspješno obavljen, ali nije bez nedostataka. Budući da su sva trojica povjesničarima, od njih nije više ni očekivati. Takvo djelo pripada jezikoslovcima, povjesničari im mogu pripomoći tu i tamo.

Stara su osobna imena i prezimena (i ostali onomastički podaci) ušla u Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika koji je objavila Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti u Zagrebu od 1880. do 1976. godine. Obično se zove (veliki) Akademijin rječnik (ARj) ili Rječnik JAZU. U njemu se našlo prilično imena i prezimena iz zbornika *Documenta historiae Chroaticae periodum antiquam illustrantia*. Može se kazati kako su zapravo uzeta ona što su se mogla lakše pročitati. Dosta ih je ostalo neiskorišteno, jednako kao da i ne postoje. I upravo se latih tih imena, još netaknutih, kako bih ih iznio na danje svjetlo. I nije ih malo. Jedan je dio njih već izišao, ovo je pak nastavak započeta posla. Prema tome ovdje su ponajprije osobna imena koja ne nađoše mjesto u Akademijinu rječniku niti drugome djelu koje bi mi bilo znano. Iz razumljivih razloga unijeh i stanovita što su natuknuta u Akademijinu rječniku i Supetarskome kartularu, takva kojih podaci nijesu točni pa ištu nužni ispravak. Kako nije svejedno kada je prvi put potvrđeno koje ime, to sam ovdje uključio ona što su zabilježena prije negoli je to za ista označeno u spomenutome rječniku i kartularu. Katkada se ta dobna razlika mjeri - stoljećima! K tomu, u Supetarskome se kartularu nađe i krivih tumačenja, etimologijskih ili su pokoja osobna imena svrstana među nadimke i sl.

Akademijin je rječnik povijesni, ne donosi tumačenja priloženih riječi, jednako ni osobnih imena. Ovdje će pak biti protumačeno značenje svakoga osobnog imena i za potkrepu navedeni imenski primjeri iz drugih slavenskih jezika. Nakon ovoga gotovo se samo od sebe razumije kako će biti donijeti primjeri iz domaćeg imenara, prezimena i ojkonimi. Radi lakšega praćenja bit će izložena po abecednome redu. Navest će se isprava (kratica: I) u kojoj je zabilježeno, njezin redni broj te godina i mjesto gdje je nastala.

Evo tih imena:

B O L J E N J E G A. - Dolazi u darovnici trojice braće (I 93.) sastavljenoj u Ninu 1072. Samostanu sv. Krševana u Zadru braća daruju posjed u Obrovcu. U dijelu rečenice stoji: ... nomina autem feminarum defunctorum: Petronna, Bolinega ... U ARj ovo je ime pročitano Bolinega, što svakako nije ispravno. To je staro

B O L J E N Ě G A, složeno od komp. b o l j e, dobro i im. něga - njeга, njegovanje (uspor. scsl. něga). S njime su još: Boljedrag (IX.), zatim Boljebrat, Boljedrug, Boljemir, Boljerad, Boljeslav te Bolja, Boljača, Bolješa i Boljeta.

Staro je prezime Boljeslavić (XII. st.). U Hercegovini je selo Boljeniči, na poluotoku Pelješcu Boljenovići. Izvedeni su od osobnog imena Boljen. Dakako nepotvrđena.

Član je -njeg/-njeга u Bratonjeg, Pribinjeg, Vojnjeg, slov. Dobroneg, Domnega, Jaronega, Ljuboneg, Semineg, Stinega, polj. Ciecinię, Dobronieга, Viszenieга, rus. Mironěg, Preněg.

Nije potvrđen muž. oblik Boljenjeg, no posve je sigurno kako je opstojao pored svojega ženskoga parnjaka.

Današnja su prezimena: Boljanović, Boljar, Boljarević, Boljat, Boljčević, Bolješić, Boljevac, Boljevčan, Boljkovac, Boljun, Boljunčić i Njeгаč, Njeгаć, Njeгиć, Njeгоč, Njegomir, Njegomirović, Njegovac, Njegovan, Njegovanović, Njegovec, Njeguš.

V. još Gojnjeg i Njeguš.

C R N E T A. - Među više potpisnika isprave 166. stvorene u Zadru oko 1095., zapravo zapisu o mjerama što ih je učinio opat samostana sv. Krševana protiv otimanja samostanskoga zemljišta na otoku Pašmanu, biva i "Cerneta", svakako svjedok. U to se doba izgovarao Č R Ь N E T A. Stvoren je od prid. črѣnѣ i suf. morfema -eta.

U ARj je ime Crneta potvrđeno tek u XVI. stoljeću, a Crnota u XIII. Dodajem kako su u Hercegovini sela Crneta i Crnetić, u sarajevskoj okolici Crnotina. Stara su osobna imena: Crnibrat, Crnomir, Crnoslav, Crnomuž, slov. Črna, Črne, Črnel, Črni, Črnika, bug. Črѣna, Črѣnka, češ. Črněj, Črněk, Črnin, polj. Czarnomyśl, Czarnotyż, rus. Černek, Černyj, Černysa, Čern6, brus. Čer- nuha, Černyj, Černyš, ukr. Černiš, Černjak.

Brojna su naša prezimena od prid. crn, npr.: Crnac, Crnadak, Crnarić, Crnčan, Crnčeć, Crnčević, Crnčić, Crndić, Crnec, Crnečki, Crneha, Crnek, Crneković, Crnetić, Crnički, Crnić, Crnko, Crnković, Crnobratac, Crnogaj, Crnojević, Crnojlović i dr.

V. još Crnug.

C R N U G. - Prvi put se spominje oko 1090. u kupoprodajnome ugovoru kada je Petar Crni namaknuo zemlje u Belaju i Žrnovnici za samostan sv. Petra u Selu (I 154.), gdje dolazi: ... *Ve-
cemiro et filio eius Cernugnuo et omnes parentes eius.* Također u popisnici zemalja što ih je isti velikaš kupio za spomenuti samostan (I 156.) iza 1090. godine. Tu je: ... *coram Zirnugo et Clonimiro, fratre Grubti ...*

Ovo je ime Petar Skok stavio u podnaslov "Lična imena nepoznate provenijencije" i napisao:

"Cernuguo (95) i Zirnugo (85), označuje po svoj prilici istu osobu i to sina Većemirova. Radi se zacijelo o nekom hrvatskom imenu" (Supetarski kartular, 269.).

Nije se čuditi P. Skoku, piscu Etimologijskoga rječnika hrvatskoga ili srpskoga, što nije razumio značenje spornog imena, jer antroponimija ne bijaše njegovom jačom stranom. Vrijedno je pak što je osjetio da je to ipak hrvatsko ime. Prvotni njegov oblik Č R Ŧ N U G Ŧ stvoren je od prid. črŕnŕ - crn i suf. morfema -ugŕ. Morfem -ugŕ/-uga korespondira s -ugŕ/-uga, potječe iz psl. jezika. Osobito je u novije vrijeme zastupljen u istočnoslavenskim jezicima. U hrvatskome služi za tvorbu uvećanica (v. Slownik praslowliański, tom I., str. 68., u redakciji F. Sławskoga).

Dodajem kako je Črnug pribilježen između VIII. i X. stoljeća na rubu Čedadskog evanđelja. I to je bez sumnje njegova najprva potvrda. Najvjerojatnije je kako dotičnik bijaše Slovincem, ali su u Akvileju (gdje su na dotično evanđelje zapisivana hodočasnička imena) dolazili ljudi s cijeloga slavenskoga juga i Pannonije.

Na osnovi prez. Crnugović Tomo je Maretić sretno pretpostavio osobno ime Crnug; ostalim podacima nije raspolagao (v. O narodnim imenima i prezimenima u Hrvata i Srba, Rad 82, str. 126.).

Uzgređ navodim kako je u nas u XIII. st. poznato prez. Crnjegović, ondašnje Črŕnŕgovičŕ, te da je u Konavlima selo Crnjegovina. Oba su imena nepotvrđena imena C r n j e g, kojemu pretpostavljam Č r Ŧ n ŕ g Ŧ.

V. još Crneta.

D A B I S L A V. - U djelu O narodnim imenima i prezimima u Hrvata i Srba (Rad 81, str. 116.) Tomo Maretić donosi osobno ime Dabislavko i navodi izvor - Monum. VII. te dodaje: "... predašnjemu imenu dodan je ipokoristični nastavak -ko." Iz ARj prenio je Dabisav za koji kaže: "ime nema nikakoga značenja; načinjeno je prema Dabiživ." Po podatku u ARj doznaje se kako se u jednoj narodnoj pjesmi spominje Dabisav. Potpuno je sigurno da ga narodni pjesnik nije izmislio, već ga je uzeo između onih što su postojala u njegovu kraju, u okolju gdje je živio. Oblik Dabisav, bez l, veže se za srpsko tlo jer su na tome području osobna imena u kojih je drugi član -slav/-slava izgubila l, npr. Borisav/Borisava, Branisav/Branisava. Maretić ne navodi vrijeme potvrde dotičnog imena odnosno izvedenice (Dabislavko). Točan podatak o osnovnom obliku, tj. Dabislavu, potječe iz 1000. godine. Zapisan je u Pincijevoj darovnici nekoliko zemalja crkvi sv. Mihovila u Solinu (I 35.). Među onima koji je potvrdiše biva i: Cinico Tabiscauico. U dodatku ispod sadržaja F. Rački ga je ispravio u: Ciuitico Dabisclauico. Njegov je ispravak prihvatljiv. Uzme li se kako je Cinico/Ciuitico njegovo osobno ime, Dabisclauico je prezime, i to: Dabislavić. A ne treba ni malo sumnjati da je proisteklo od imena Dabislavč. Složeno je od izričaja: da bi (bio) slav-a. Zapravo slavan. Jednako kao i Dabiživ od "da bi (bio) živ."

Njihove su odmilice: Dabe (XIII. st.) i Dabiša, Daboje (XIV.) te prezimena Dabetić i Dabojević (XIV.), dakako od neposvjedočenih imena Dabeta i Daboj. Suvremena su prezimena: Dabac, Dabčević/Dapčević, Dabelić, Dabičić, Dabić, Dabinović, Dabižević, Dabižinović, Dabo, Dabov, Dabović. U njima su nekadašnja imena: Dabela, Dabica, Dabina, Dabiž i Dabižina, a Dabac su i Dabo prepzimenjena osobna imena.

U Crnoj je Gori selo Dabojevići, Dabovac kraj Svetozareva.

D A B R A K. - Na početku XI. stoljeća sročena je Plješeva darovnica kojom isti daruje neke zemlje crkvi sv. Mihovila u Solinu (I 36.). Pri početku dođe: Et fecimus colloquium et consultum cum Maria, uxore mea, et filiis meis, cum primogenito meo Dabruco, Orbasio, Petrono, Ioanne et cum sorore eorum Norata.

U polatinjenu nom. jed. prvo je muško ime Dabrucus. Izvorno D A B R A K Ő. Izveden je od prid. dabrŕ - dobar i suf. morfema -akŕ.

Pokraj Zvornika je selo Dobrak.

Osobnom imenu Dabrakŕ odgovara ojk. Dobrak i može se pomisliti kako je u prvome primjeru pogrešno napisan samogl. a na mjestu o. Nije nikakva pogreška. Pitanje je i dublje i šire naravi i značaja, potrebno ga je objasniti.

Zbog velike važnosti sama problema zadržao bih se na njemu samo toliko da opravdam svoj postupak kada pišem Dabrak, Dabran i dr. U čemu je zapravo bit stvari? Pogleda li se kako su zapisivana hrvatska osobna imena u IX., X. i XI. stoljeću, ustvrdit će se kako u priličnu broju njih biva samogl. a na mjestu o. Evo primjera: Balla (=Balja), Ballus (=Baljo), Dabelao (=Dabralj), Dabra, Dabraçai, Dabrognia (=Dabronja), Dabraia, Dabrainna, Dabrana, Dabraza (=Dabrača), Dabresa, Dabreinna (=Dabrinja), Dabriça, Dabriky (=Dabrić), Dabrina, Dabro, Dabrostriaza (=Dabrostric), Dabrouitus (=Dabrovit), Damaçai, Damanego, Gaislavus (=Gajslav), Pradanus (=Pradan), Raðabano (=Raðavan), Radamiro, Radanica (=Radanjica), Tamisclaus (=Tamislav) i dr. Pojava nije vezana samo za hrvatsko tlo, ona je opća, seže u dalju prošlost, u praslavenski jezik.

U VI. stoljeću, još prije negoli Slaveni bijahu prešli rijeku Dunav, jedan je grčki povjesničar zapisao slavensko ime Peirágastos. Kasnije, kada su već bili naselili Balkanski poluotok, točnije 812. drugi je zabilježio Dargaméros. A to su Piragostó i Dargomērŕ - Dargomer/Dragomir. U grčkim toponimima slavenskoga postanja iz predćirilometodskog razdoblja, osobito na Peloponezu, često dolazi a namjesto o. Zapitati se je: jesu li ondašnji zapisivači u navedenim i nenavedenim primjerima na ovome mjestu zaista čuli samogl. a ili su tako pisali zbog običaja? Odgovor je potpuno jasan: čuli su samogl. a i vjerno su ga zapisali. Kada je tako, što je onda posrijedi? Posrijedi je tzv. a k a n j e. S njime su se u nas najprije sreli sastavljači Akademijina rječnika kada unošahu nabrojena imena, ali mu nijesu pridavali nikakvu važnost. Kada je za Supetarski kartular Petar Skok obrađivao onoma-

stičku građu jednoga dijela isprava što se ujedno nalaze i u Diplomatičkome zborniku I. (njih 31 nastalih pri koncu XI. stoljeća), nije mogao mimoći akanje. O tome veli:

"Slavensko o redovno se zamjenjuje sa a u starim imenima, koja su potpuno adaptirana latinskom deklinacionom sistemu: Dabrus, hipokoristik od Dobroslav, redovno se piše ovako. U drugim imenima ima oscilacije. Pored Dabrana piše se i Dobrona "Dobronja". Pored Miraslao nalazi se i Miroslao. Pored morsticus, moristicus latinski adjektiv od slavenskoga adjektiva morts- "morski", piše se i marsticus. Ali za apelativ dvornik ne nalazimo nikada a, premda ta riječ vrlo često dolazi u ovim dokumentima. A < o nalazi se kadikad i u ličnim imenima, koja nisu prilagođena latinskoj deklinaciji: Vilcai za Vukoj(e). Isto tako i u imenu mjesta Praszo ili Prasizo, od lokativa Prosěčč od Prosěkč, danas Prosik u Poljicima" (244.).

Pisac tek ustvrđuje činjenicu, ne pokušava objasniti uzrok. Stječe se uvjerenje kako je uzrokom latinski sklonidbeni sustav, ali ga opovrgavaju primjeri koji nijesu ušli u nj. P. Skok je daleko od toga da bi u tome vidio akanje, tu općeslavensku pojavu. On je naišao na isto pitanje u obradbi stanovitih natuknica u svojem Etimologijskom rječniku hrvatskoga ili srpskog jezika. Ni tu se nije upuštao u njegovo razrješavanje.

U znanosti je akanje načeto u XIX. stoljeću u svezi s njegovim stanjem u ruskome jeziku i trajalo je do našega vremena. Njime se bavio A.A. Šahmatov, R.O. Jakobson, N. van Vijk, nakon Drugoga svjetskog rata A. Vaillant, P.S. Kuznjecov, V.V. Ivanov, H. Birnbaum i V.I. Georgiev. Godine 1968. u izdanju Bugarske akademije znanosti izišla je knjiga Opće slavensko značenje problema akanja (Obšće slavjanskoe značenje problemy akan'ja). Njezini su pisci V.I. Georgiev, V.V. Žuravlev, F.P. Filin i S.I. Stojkov. Svaki je od njih obradio po jedno poglavlje. Za naš je slučaj naročito važno prvo. Naslovljeno je: Praslavenski vokalizam i problem akanja. Proisteklo je iz pera Vladimira I. Georgieva. U njemu je razjašnjena pojava akanja u psl. jeziku i njegovo stanje u slavenskim jezicima. Dakako, i podaci što ih pružaju navedena naša stara osobna imena i današnji čakavski govori u Istri. Pisac

se poslužio širokom znanstvenom aparaturom kao dobar indoeuropeist i slavist i svoja tvrđenja podupro neoborivim dokazima. U jednu riječ: akanje je općeslavenska pojava, arhaizam, naslijeđena je iz praslavenskoga jezika.

Ponavljam: akanje je živo i sada u pokojim čakavskim govorima u Istri. Njegovim su ostatkom u imenarstvu suvremena prezimena Dabro i Dabrović. Nositelja prvoga najviše je u selu Kljancima kod Drniša, nositelji drugoga obitavaju u Splitu i Dubrovniku.

D A B R O N. - Isprava 128. napisana je na talijanskom jeziku. Opat samostana sv. Stjepana u Splitu 1078. svoj imutak daruje dotičnomu samostanu. Druga rečenica počinje riječima: Io Dabrone, indegno abbate, benche inferno del corpo, tuttavia sano della mente ...

Potalijanjeno ime Dabrone čitam D A B R O N Ć. Stvoreno je od prid. dabrĉ - dobar i suf. morfema onĉ. Oblik je dakle akanjski, stoga v. ime Dabrak.

U poljskome je u XIII. st. Dobrona, u XIV. Dobronka. Također je staro polj. ime Dobroń, češ. Dobron.

U nas je na otoku Braču i Hvaru prez. Dobronić. U sarajevskoj je okolici selo Dobrončići. U kraju oko Smedereva više se oronima zove Dobronica.

D A B R O S T R I C. - Više je svjedoka potvrdilo popis zemalja koje je kupila opatica Čika za samostan sv. Marije u Zadrju (I 95.). Nastao je između 1070. i 1072. godine. U skupini je potpisnika i Dabrostriaza. Jedino ga je moguće pročitati D A B R O S T R I C Ć. No s obzirom na vrijeme (XI. st.) dok je trajala zamjena y > i, moguće je kako je glasilo i D O B R O - S T R Y C Ć. Složen je od prid. dabrĉ - dobar i im. stricĉ/strycĉ - stric (uspor. scl. stryjĉ). O akanju v. Dabrak.

Naše je ime Strijtjeh (Stryjĉtĉhĉ) potvrđeno 918., ovo je po dobnome redu drugo u kojemu je članom stri-/stric. Godine 1080. zapisan je Pribistic (Pribystrycĉ/Pribystricĉ) u darovnici Petra Crnoga kojom daje stanovite posjede crkvi i samostanu sv. Petra u Selu. U češkome su Stryjmil, Strymil, Stremil,

Strel'ut, Bezstryj, Častryj i Strýc, Stryčec, Strých, Stryna, polj. Dalestryj, Lelistryj, Malostryj, Milostryj, Sulistryj, Želistryj.

Imenice stric i strina obilno su zastupljene u prezime- narstvu: Stríc, Stričak, Stričan, Striček, Stričen, Stričević, Stričko, Strika, Strikica, Strikić, Strikinac, Striko, Strikoman, Striković, Strinavić, Strineka, Strinić, Strinko, Strinović, Stri- nušić.

D J E D A H. - Između 1070. i 1076. nastao je u Biogra- du popis zemalja koje je samostan sv. Ivana Rogovskoga pribavio za vrijeme opata Petra (I 116.). U poduljemu sadržaju dolazi reče- nica: Eidem monasterio uendit suam terram Dedacha uillanus pro III romanatis. Oblik ovog imena glasi D Ě D A H Ѣ, izveden je od im. dědъ - djed i suf. morfema -ahъ.

Imenica je djed prilično imenotvornom u slav. jezicima. U nas je staro ime: Djed, Djedohna, Djedol, Djedomir, Djedoslav, Djedoš i prezimena Djedomirić i Djedosaljić te Djedek, Djedović, Didač, Didak, Didaković, Didalić, Didek, Didelić, Didić, Didov, Didović i dr. Naselja su: Dedići i Dedinci kraj Toplice u Srbiji, Djedići - selo kod Trebinja i u zagrebačkoj okolici, Djedin kraj Delnica, Djedina Rijeka u Požeškoj Kotlini, Djedojevci opstojahu u staroj srp. državi, Djedovci su u sarajevskom okolišu. U ojk. Djedojevci sadržano je osobno ime Djedo.

Iz slav. jezika navodim tek ona na -ah. U češ. je Adach, Boracha, Domacha, Morach, Polach, Ranach, rus. Domaha, Neždaha, Zubaha, polj. Gostach, luž. Bielach. Ovo radi suf. morfema -ah/- -aha u slav. imenarstvu, kako se ne bi posumnjalo da je u slučaju imena Djedah možda Djedoh.

D J E D O H N A. - 1073/74. Većenega je darovala svoj posjed samostanu sv. Marije u Zadru (I 99.). Uz ostale svjedokom je "presbiter Dedohna". To je ondašnji D Ě D O H N A. Ime je na- stalo od im. dědъ - djed i suf. morfema -ohna.

Morfemom -ohna stvorena su naša imena Bratohna, Dobroh- na, Milohna, Radohna, češ. Bratochna, Črnochna, Milochna, Radoch- na, Svatochna, polj. Dobrochna, Jarochna, rus. Žirohno.

V. još Djedaha.

D O B R O D R U G. - U djelu Tome Maretića O narodnim imenima i prezimenima u Hrvata i Srba (Rad 81, str. 117.) navedeno je naslovljeno ime, ali bez pobliže oznake. Budući da ga nije ni u ARj, donosim ga ovdje radi potpunosti i dalje uporabe. Dobrodrug bijaše štitonošom kralja Petra Kresimira IV. Spominje se 1066. kao svjedok u kraljevoj darovnici neke zemlje samostanu sv. Marije u Zadru (I 77.). Piše: Dobrodrug scitonosa. Dakle, D O B R O D R U G ḡ. Složen je od prid, dobrḡ - dobar i im, drugḡ + drug,

Stara su imena: Boljedrug, Pribidrug, Tomidrug, slov. Semidrug, češ. Bezdruh, Ustidruh, Prybidruh. Naše su izvedenice: Drugana, Druža, Družba, Druže, Družnik.

Od im. drug jesu prezimena: Druga, Druganja, Drugčević, Drugović, Družak, Družeta, Družetić, Družević, Družić, Družijanić, Družin, Družinac, Družinec, Družinić, Družnik, Družovec, Družović, Druško, Drušković.

V. još Drugonja.

D O D A. - U ARj se navodi da je Doda muš. ime XI. stoljeća u lat. spomenicima, zatim XIII. stoljeća u obliku Dođ i napokon kao prezime u XVIII. stoljeću. Nije pak objašnjeno njegovo značenje. Ovaj je Doda naveden među svjedocima u darovnici zadarskoga priora Drage u kojoj izjavljuje kako daje dohotke od soli i ribolova samostanu sv. Krševana u Zadru (I 165.). Ista je sastavljena 1095. Tu je: Signum manus Dragi (...), Dođ et nepotum ac filiorum eius. U Etimologijskom rječniku hrvatskoga ili srpskoga jezika P. Skoka nije donijeta natuknica doda. Međutim poljski Słownik prasiłowiański, tom 4. (objavljen 1801.) ima datu riječ. Stoji kako d o d a u zapadnoslavenskim i južnoslavenskim jezicima znači: stari član obitelji, jednako muški i ženski. U Rečniku SAN veli se da je dōda i dōda odmlicom za strica; doda - stric govori se u Dalmaciji i njezinoj blizini te u Hercegovini. Označuje također i mlađega muškarca u muževoj obitelji. To, naravno, s nevjestina stajališta.

Sadašnja su naša prezimena: Doda, Dodan, Dodar, Dodaček, Dodeš, Dodić, Dodiš, Dodo, Dodoja, Dodoković, Dodonja, Dodoš.

Bugarska su imena: Doda, Dodana, Dode, Dodena, Dodin, Dodina, Dodo, Dodul, Dodun, Doduš.

D R A Ž I N J A. - U ovome je prvom razdoblju dva puta potvrđeno dato ime. Prvi put 950. u darovnici kralja Petra Kresimira kada je deveterici zaslužnih i vjernih Hrvata darovao otok Vranjic i posjede u Solinu (I 28.). Tu je ime napisano Drasigna. Potom: Drasina iudex, 1078., u povelji kralja Zvonimira kojom Bračanima daje slobodu trgovanja (I 124.).

Iz istoga su doba i Dražac, Draže, Draželj, Dražen, Draževit, poslije su zapisana Dražaj, Dražan, Dražeslav, Dražeta, Dražilo, Dražimir, Draživoj i prez. Dražin i Dražinović. Slovenska su imena Dražica, Dražič, Dražiljub i Dražna, bug. Draža, Dražana, Dražo, češ. Draž, ukr. Dragomirč, brus. Dragilč, Dragun.

Od kor. morfema draž- brojna su današnja prezimena: Drašček, Draščić, Drašković, Drašnović, Dražan, Dražančić, Dražanović, Draženić, Draženović, Dražetić, Dražević, Dražić, Dražin, Dražina i dr.

Ime je Dražinja postalo od kor. morfema draž- (uspor. komp. d r a ž i, drag) i suf. -inja.

D R T I L O. - U spomenutoj darovnici Petra Crnoga (I 136.) kojom daruje crkvu i samostan sv. Petra u Selu 1080. godine među inima je: Dretillo celarius. Petar Skok je o njemu napisao:

"Dretillo (17) je podrumar (celarius). Njegovo ime je zacijelo slavenski nadimak, ma da mu osnovu ne mogu tačno da objasnim. Na riječ dretva germanskog porijekla teško je pomišljati" (Supetarski kartular, 258.).

Koje osobno ime P. Skok ne mogaše protumačiti, on ga je obično pretvarao u nadimak. Tako je i ovdje postupio. Hrvatski suf. morfem -ilo dobrano upućuje na to da bi i korijenski bio domaći. Pridjevu *dr̥t̥t̥ -drt (uspor. drtan, nadrt, zadržt) pridodan je morfem -ilo. Značenje ovog pridjeva bijaše: nagnut, sklon; odan. Ime je D R Ć T I L O nadjenuto prema tjelesnom izgledu njegova nositelja, a možda i po karakternoj osobini.

U kraju oko Kruševca leži selo Drtevcí, u Osijeku je prez. Drtik. Češko je prez. Drtina.

D R U G O N J A. - Spominje se tri puta. Najprije 950. skupa s Dražinjom (I 28., v. Dražinja) gdje se piše Drugona, potom 1070. u Biogradu (I 87.) u oporuci nekog Ivana, "djeda Hrvata", te 1072. u Ninu u darovnici četverice braće (Zovine, Desimira, Petra i Slavca) koji svoj posjed namjenjuju samostanu sv. Krševana u Zadru (I 93.). Radi se dakle o trojici nositelja istog imena. U sva tri je primjera ime jednako napisano, što nije čest slučaj u to doba.

Drugonja je izveden od im. drugŏ - drug i suf. morfema -onja, kao Bratonja, Dragonja, Milonja, Radonja i dr.

U XI. st. zabilježena je Drugana, u XIII. Drugan, u XIV. Drugoš i Druguj. U XIII. stoljeću je potvrđeno i prez. Drugović. A Drugovići su selo u blizini Foče, Drugoševci se spominju u staroj srp. državi.

V. još Dobrodrug.

D U D A. - U ARj stoji da je u XIII. stoljeću posvjedočeno ime Dud i žen. Duda. Za Duda se dodaje kako je ime "prije našega vremena." Međutim u oporuci splitskoga priora Petra, s konca XI. stoljeća, (I 170.), među drugim biva: ... et ibidem emi terram de Iohanne, filio Dude ...

Osnovno je značenje im. duda - svirala, drugotno pak "cuca, cucaljka, sisaljka." Od nje je glag. dudlati, dudliti - sisati. Po postanku je riječ dječja, nalazi se u svima slavenskim jezicima.

U XIV. st. poznata su osobna imena Dudal (Dud616) i Dudilo te prez. Dudić, u Dalmaciji Duđan u XVIII. st. U naše su vrijeme Duda, Dudaček, Dudađ, Duđak, Duđaković, Duđan, Duđanović, Duđas, Duđe, Duđek, Duđeković, Duđiković, Duđiškin, Duđković, Duđmir, Duđović, Duđunić. Pokoja su među njima poprezimenjena negdašnja osobna imena, druga su izvedena od njih, tj. osobnih imena.

Staro je češ. ime Duđ(a) i prez. Duđovský, polj. prezimena Duda, Dudala, Duđek, Duđel, Duđka, Duđkow, Duđoř, Duđski, Duđzik, rus. ime Duđika, brus. Duđa, Duđar, Duđko, ukr. Duđa, Duđyč, Duđyk.

D U G A Č A J. - Ondašnji oblik naslovljena imena bijaše

D L Ć G A Č A J 6, a zapisan je ovako: Deiligazai i Dilgačai (1070-1076. u Biogradu, I 116.) te dvaput Deilgača (1076. također u Biogradu, I 122.). Jamačno se odnosi na istu osobu.

D L Ć G A Č A J 6 je složen od prid. dlǵǵ - dug i kor. morfema čaj-ati (uspor. scsl. čajati - očekivati, nadati se, im. čaj6 - očekivanje, polj. czaić się - pritajiti se, prikrasti se, slov. čajati - čekati, rus. čajat6 - očekivati, nadati se. - Spojnik a namjesto o ishodom je akanja. O tome v. Dabrak.

Drugim je članom -čaj u imenima: Dobročaj, Dragočaj, Miličaj, Radočaj, Tomičaj, polj. Boleczaj, češ. Bohučejě, Bolečaj, Dobročaj, slov. Dobročajen, ukr. Nečaj. Jednako je i u domaćim prezimenima: Čaja, Čajan, Čajanović, Čajavac, Čajavec, Čajević, Čajić, Čajka, Čajko, Čajkolić, Čajkulić, Čajkušić i dr. - U Đakovštini je selo Čajkovci.

Također je imenotvoran i prvi član. Tako je slov. Dolgodelka (VIII. - X. st.), češ. Dluhomil, Dluhomir, Dluhovej, ukr. Dovbuš, Dovgal6, Dovgan6, Dovgopol.

U nas su prezimena: Duga, Dugac, Dugač, Dugačka, Dugački, Dugać, Dugaja, Dugajlić, Dugalić, Dugan, Dugančić, Duđandžić, Duganić, Dugarić, Dugec, Dugi, Dugić, Dugina, Dugojević (svakako od imena Dugoj), Dugonjić i dr.

D U Ž I G R A N. - Posvjedočen je 1086. u Splitu u Mirčinu popisu zemalja namaknutih za samostan sv. Benedikta (I 145.). U navedbi svjedoka dođe slijedeće: Hoc actum est hos ante testes: Dusigrani, abbate sancti Petri ... Opatovo se ime izgovaralo D U Ž I G R A N Ć. Složeno je od prid. duži - silni, jaki (uspor. polj. duży, rus. djúžiy, ukr. dūžyj, bug. dijál. ne-dúg, ne-dúga - nemoć, bolest, ne-dúgav - bolestan, v. Słownik etymologiczny języka polskiego, zeszyt 2., Kraków 1953.), i granć - grana; nakit; vrh gležnja, gnjata; noga.

Pridjevu duži pretpostavlja se psl. dugǵ, dugj6 od ie. dheugh-. Veoma je vjerojatno kako je ostavio još tragova u onomastici, ali ih je teško odrediti zbog kasnije fonemske neutralizacije s prid. dug, komp. d u ž i. Sigurno bi se reklo da je od njega staro polj. prezime Dužal.

Od im. granč naše je ime Granić (1182.) i prezimena: Granat, Granatić, Granc, Grančarić, Grančić, Granik, Grankin, Granoša, Granovljević, Granuša, Granjaš.

G A S T A N. - U darovnici Petra Crnoga kojom obdaruje crkvu i samostan sv. Petra u Selu god. 1080. (I 136.) dijelak rečenice glasi: ... quos a Spalato mečum duxi Iohanne, filio Gastano ... Zbog akanja je Gastan umjesto Gostan (v. o tome Dabrak).

G A S T A N Ć je izveden od im. gast6 (uspor. scsl. gost6) - gost i suf. morfema -anć.

U ARj stoji da je Gostan potvrđen u XIV. stoljeću. Još su stara imena: Gostidrag, Gostilo, Gostimir, Gostiša, češ. Hostibor, Hostidrag, Hostimil, polj. Gošćimir, Gošćirad, Gošćisław, brus. Gostilo, ukr. Gostiradč. Prezimena su: Gostanić, Gostarić, Gostić, Gostijević, Gostiljac, Gostović. U Podrinju je selo Gostelja, kod Sarajeva Gostičaj (svakako bivše osobno ime), Gostilovac kraj Smedereva i Požarevca, pokraj Užica Gostilje, u Hrvatskoj Zagorju Gostinje.

G O J N J E G. - Oko 1090. godine sastavljen je zapisnik o sporu zbog posjeda (I 153.). Sporio se Petar Crni i Miroslavov sin Ljudin. Na početku je: ... isti parentes eius scilicet Vilcano de Goynego ... Dakle, Vukan Gojnjevov. Datoga se imena dotaknuo P. Skok u Supetarskome kartularu. Veli:

"Goynego (91), otac Vukanov, složenica je Gojněgč. Drugih potvrda nema za ovakvo ime" (254.).

Ništa nije rečeno o naravi te složenice ni o značenju njezinih sastavnica. Ime izvorno glasiše G O J 6 N Ě G Ć. Složeno je od im. goj6 - mir; uzgajanje (uspor. scsl. goj6 - mir, radost, veselje) i nēj-a - njega (uspor. scsl. nēja - naslada).

Ovdje spada: Gojmir, Gojsil, Gojslav, slov. Gojslav.

V. još Boljenjega i Njeguš.

G R A B. - Isprava 162. naslovljena je ovako: Ugarski kralj Ladislav osniva zagrebačku biskupiju. Iznad je označena 1094. godina. Međutim u II. svesku istoga Zbornika isprava 42. nosi naslov: Felicijan, nadbiskup ostrogonski dosuđuje biskupiji zagre-

bačkoj šumu u Dubravi, koju je nekoč kralj Ladislav darovao. Naslovljena je 26. travnja 1134. Prva je mnogo kraća, stvarno sadrži prvi stavak isprave donijete u II. svesku. U obje je na početku rečenica: *Regnante nobilissimo rege Ladisclao (...), pallatino comite Iula, Semegiensi comite Grab ...*

Začudo, ime G R A B Ć nije polatinjeno, nije npr. *Grabus*.

Iz sadržaja se ne može razabrati bijaše li semigienski knez Grab Hrvatom ili Mađarem. No navodi se uz važan događaj u hrvatskoj povijesti. Naša opća im. grabć dignuta je na ravan osobnog imena. Ime je fitonimsko kao primjerice Jagoda, Jasmin, Javor, Lipa, Ruža, Višnja i sl.

G R B E Š A. - 1040. u Splitu je prior Nikifor popisao kupljene nekretnine (I 55.). Pored više drugih svjedokom je i "Crebesoy"! Priređivači ovoga sveska iza imena staviše upitnik (?). Ne isključuje se ni pisarska pogreška pored teškoće prilagodbi latinskomu jeziku i klasičnoj latinici, ali se usprkos svemu kao najvjerojatnije nameće čitanje G R Ć B E Š A. Izvedeno je od im. grĉba - grba i suf. morfema -eša. Ime je motivirano izgledom dijela ljudskoga tijela, svakako izobličena, bolesna.

Također je u XI. stoljeću zapisano ime Grbica i Grbina, u XIV. Grbas. Prezimena su: Grba, Grbac, Grbač, Grbačević, Grbačić, Grbanović, Grbarić, Grbaš, Grbašić, Grbatinić, Grbavac, Grbavčević, Grbavčić, Grbavec, Grbavica, Grbec, Grbelja, Grbenić, Grbeša, Grbešić, Grbičić i dr. Zatim naselja: Grbaševac kraj Koprivnice, Grbavci kod Bos. Gradiške i Tuzle, Grbavča u okolici Knjaževca, Grbljava u dubrovačkome zaleđu.

Staro je rus. ime Gorbač, ukr. Gorbaj, Gorbalj.

V. još Grbina.

G R B I N A. - U pismu nadbiskupa Girarda, sročenu u Splitu 1074., upućenu zadarskome biskupu (I 107.) navedeno je ime Corbina, koje F. Rački u podtekstu ispravlja u Grubina. Slijede potom još dvije potvrde. U Krnjčevoj darovnici samostanu sv. Ivana Rogovskoga iz 1076. (I 115.) i u popisnici zemalja što ih je za isti samostan stekao opat Petar (I 116.) sastavljenoj od 1070. do 1076. U obje ove piše: Gorbina. U sva tri slučaja to je davnašnji

G R Ć B I N A. Stvoren je od im. grĉba - grba i suf. morfema -ina.

V. još Grbeša.

H U D A L J. - U spominjanoj darovnici Petra Crnoga (I 136.) od 1080. pri kraju je rečenica: Dedit hic Zacharia filium suum Chudali nomine ... Ne bih se doticao ovoga imena da se u Suptarskom kartularu ne nalazi ispod podnaslova: Hrvatski nadimci (prišvarci). Za nj kaže Petar Skok:

"Chudali (63), sin Zaharijin, predan samostanu sv. Petra kao rob. Ima se čitati Hudalj, izvedenica od hud 'jadan'" (258.).

Pisac je zanemario činjenicu da je navedena isprava svojedobno imala službenu vrijednost pa bi zbog toga bilo upisano osobno ime toga čovjeka a ne nadimak osobe koja se predaje samostanu. U ARj našao je kako je Hudina ime XIII. stoljeća, mogao je ujedno vidjeti da je tada potvrđen i Hudislav. Također Hudeć, naselje u tuzlanskome kraju, Hudine i Hudović sela u staroj srp. državi te Hudonić prez. u XIV. stoljeću. Zašto bi onda Hudalj iznimno bio nadimkom (prišvarkom)? Ne opstoji nikakva osnova da bi se to moglo zaključiti. Naprotiv, sve okolnosti svjedoče kako je H U D A L J 6 osobno ime. Izvedeno je od prid. hudĉ i suf. morfema -alj6. Sadašnja su naša prezimena: Hudaba, Hudacki, Hudaj, Hudak, Hudalin, Hudan, Hudarović, Hude, Hudec, Hudeček, Hudek, Hudi, Hudić, Hudik, Hudin, Hudinčec, Hudoba, Hudolin i dr.

Nijesu neznatni ni podaci iz ostalih slavenskih jezika. Tako su češ. imena i prezimena: Chud, Chudě, Chuděna, Chudera, Chudmuž, Chudoba, Chudý, polj. Chuda, Chudek, Chudowski, Chudoba, Chudosław, Chudy, Chudz i dr., ukr. Hudaš, Hudik, Hudjak, Hudizna, brus. Hudižna.

V. još Hudina.

H U D I N A. - U popisnici zemalja i ljudi što ih je Petar Crni 1090. kupio za samostan sv. Petra u Selu (I 156.) stoji pri kraju: Emi de Bratizo, filio Chudina ... I njega P. Skok donosi u podnaslovu: Hrvatski nadimci (prišvarci):

"Chudina (90) otac je nekog Braca (Bratizo). Ime je izvedenica od hud. Očuvalo se u Dalmaciji do naših dana. Samo ch je mjesto slav. h čitano po mletačkoj ortografiji kao č, pa se piše

Chiudina i čita čudina. Potvrda za ime muško ima još iz XIII. vijeka, ARj III. 724" (Supetarski kartular, 258.).

Pisac proturječi sam sebi: dotično ime uvršćuje među nadimke, potom za nj kaže: "Ime je izvedenica od hud." Konačno, je li onda Hudina nadimak ili osobno ime? Prema Skoku - oboje! Budući da ga je nanizao među nadimke (prišvarke) kao i Hudalja i drugih skoro dvadeset, bit će ipak težište na tome, Dakle, ipak nadimak. Međutim Hudina je osobno ime izvedeno od prid. hudč i suf. morfe-ma -ina.

V. još Hudalj.

K R N A / K R N E / K R N J A / K R N J E. - U izjavi dalmatinskih gradova da neće Normanima dopuštati ulazak u Dalmaciju (I 108.), složenoj 1075., među brojnim potpisnicima je: Kirnia cum cunctis nostris cumciuibus maioribus ... Dalje, u potvrđnici kralja Zvonimira splitskoj crkvi godine 1075. stoji: Kirne ... comitis (I 110.), potom Kerna de Tugari, 1080., u darovnici Petra Crnoga (I 136.) i ponovno "Kerna de Tugar" 1090. u popisnici zemalja i ljudi koje je Petar Crni kupio samostanu sv. Petra u Selu (I 156.). - Oblik Kirnia navodi na čitanje Krnja, stoga pretpostavljam i Krnje prema Krne.

I ovo je ime P. Skok uključio među nadimke:

"Kerna (6, 88, 92) je iz Tugara (de Tugar, -i). Očito je to naš nadimak Krnjo. Brat mu se zvao Bělota, rječit znak, da se radi o Hrvatima. Ima još Johannes Kerne filio ili Kerna (92, 96), svećenik" (Supetarski kartular, 258.).

Petar Skok nije pomišljao da se nekoliko nositelja možebitnoga nadimka ne bi njime i potpisivalo, odnosno ne bi u službene isprave ulazio njihov nadimak mjesto pravog imena, a naročito ne u slučajevima kada su u pitanju ugledniji ljudi i isprave ovakve naravi. Akoli bi već ulazio nadimak, on bi se nalazio uz osobno ime; nadimak bi tada služio kao poblizha oznaka prema nositeljima jednaka imena u dotičnikovoj okolini. Skok nije bolje poznao motivaciju slavenskih prostih (nesloženih) imena pa koja bijahu značenjem ružnija, mećao ih je među nadimke. Ne isključujem da je u tadašnjim ispravama i koji nadimak, no to je moglo biti veoma ri-

jetko. Dopuštam tako da bi bio nadimkom npr. Mažikrnja, zapisan u Zadru 1092. ("electo eiusque fratre Petrina nec non Zanizo, Mazi-
krynę filio", I 161.).

Stari je oblik glasio K R Ć N A, K R Ć N E / K R Ć -
N J A, K R Ć N J E. Dolazi od prid. krĉnĉ - krnj, sakat i suf.
morfema -a/-e. Treba mu, dakako, pretpostaviti i oblik krĉnj6. Ime
je nastalo po tjelesnome nedostatku, vanjskom izgledu.

Stara su imena još Krnuj i Krnul, mlađe je Krnjeta. Če-
ško Krn, Krně. Ukrajinsko je prez. Karnouh.

Poviše je prezimena i ojkonima od prid. krn/krnj. To su:
Krnac, Krnač, Krnajac, Krnajić, Krnarutić, Krnčević, Krnčić, Krne-
lić, Krneta, Krničak, Krnić, Krno i dr. te Krnjac, Krnjača, Krnja-
ja, Krnjajić, Krnjak, Krnjašić, Krnjej, Krnjejević, Krnjeta, Krnje-
vić, Krnjić, Krnjus, Krnjuš i dr. Naselja su: Krna Jela u Hercego-
vini, Krneta kod Banje Luke, Krnica i Krnjak u Gorskome Kotaru,
Krnjaš je bivše predgrađe grada Vinkovaca, Krnjeve su kraj Šibenika,
Krnjevo u okolici grada Smedereva, Krnjin pokraj Travnika, Kr-
njina je blizu Pirota.

V. još Krnac.

K R N A C. - Godine 1076. Krnac je samostanu sv. Ivana
Rogovskoga u Biogradu darovao neku zemlju (I 115.). Isti izjavlju-
je: Ego Kerniç precogitans divina inspirante gratia diem mortis ...
Njegov onovremeni oblik bijaše K R Ć N 6 C 6. Izveden je od prid.
krĉnĉ - krnj, sakat i suf. morfema -6c6.

V. još Krna.

L J U B A Č. - Doseljeni Bugar Pincij 1000. godine da-
rovao je stanovite zemlje crkvi sv. Mihovila u Solinu (I 35.). U
njoj je i slijedeći podatak: ... iuxta terrenum domni Prestancii
a Glubaz denarii quinque ... Oblik mu je tadašnji bio L J U B A Č 6;
izveden je od prid. ljubĉ - mio, drag i suf. morfema -ač6.

Naslovljeno je ime osvjedočeno ojkonimima: Ljubač je se-
lo u kraju oko Dubrovnika, Ljubača kod Tuzle, Ljubačevo u banjaluč-
kome okolju. I prezimenima: Ljubačev i Ljubački.

L J U B E. - Zabilježen je 1070. također u Biogradu u
osudnici koju je izrekao izaslanik kralja Kresimira IV. (I 89.).

Među nekolicinom muškaraca biva i "Lube". Vjerojatno je od milicom imena Ljubomir, Ljuboslav, Ljubivoj, a možda je izravno izveden od prid. ljubŕ - mio, drag (uspor. ljub-iti).

V. još Ljubac.

M R N J A K. - Između 1050. i 1055. dubrovački je prior Slaba dosudio jedan imutak samostanu sv. Benedikta (I 59.). U popisu mnoštva svjedoka čita se: Signum + manu Andree, filii Marnaci Lampri. U nom. Marnacus nalazim M R ŕ N J A K ŕ, nastao od kor. morfema mrŕnj-ati - rikati, vikati (uspor. mrmljati) i suf. -akŕ.

Stara su imena Mrnja, Mrnjan i Mrnjaš. - O horonimu Mrnjakova luka, što se prostire u sarajevskoj okolici, u ARj se kaže:

"Imenu Mrnjak, od koga je izveden pridjev Mrnjakov, nema potvrde; ali ispor. imena Mrnja, Mrnjan, Mrnjaš."

Za prez. Mrnjavčević i Mrnjavčić rečeno je kako su izvedena od osobnog imena Mrnjavac. Također je staro prez. i Mrnjavić. U naše su vrijeme prezimena: Mrnja, Mrnjac, Mrnjačević, Mrnjavac, Mrnjavčić, Mrnjec. U Imotskoj je krajini, u Lovreću, selo Mrnjavci, u Hercegovini Mrnjići.

N J E G U Š. - I ovo je ime u ARj s potvrdom u XIII. stoljeću. U spomenutoj Pincijevoj darovnici neke zemlje crkvi sv. Mihovila u Solinu (I 35.) potpisan je: Negusio Podcupica. Onodobni N Ě G U Š 6. Postao je od im. nĕg-a - njega (uspor. scsl. nĕga) i suf. morfema -uš6.

V. još Dobronjega.

O Č I M I L. - Godine 852. knez je Trpimir solinskoj nadbiskupiji darovao crkvu i samostan sv. Jurja u Putalju i još neke posjede (I 3.). Napisana je u Bihaćima i u njoj se prvi put spominje hrvatsko ime. Njezin pisar ne bijaše vješt polatinjivanju hrvatskih osobnih imena te su odstupanja veća negoli u bilo kojoj kasnijoj ispravi. Posvjedočilo ju je više uglednika. Biva i: Signum manu Ozamulo cum fratre. U tumaču ispod teksta stoji kako u prijepisu a) dođe Ozamilo. U njemu vidim jedino mogući ondašnji oblik O Č I M I L ŕ, ime složeno od množ. oči, oko i prid. milŕ - mio, mil; drag. Posve je moguće da je mjesto i samogl. e (uspor. očevidno).

Potvrđena su stara imena Očinja i Okoje te Okica u jednoj narodnoj pjesmi. Prez. Oketić izvedeno je od imena Oketa, a dva ojkonima Očijevo u bihačkoj okolici dokazuju da su stvorena od imena Očija, potom Okešinac u Hrvatskome Zagorju od Okeša. Sadašnja su pak prezimena: Očak, Očalo, Očanček, Očanović, Očasić, Očašić, Oček, Očević, Očko, Okačić, Okanović, Okičan, Okičić, Okić i Okinčić. - Poljska su prezimena: Okuja, Okulec, Okuń, Okuniec, Okuszka i dr.

Pridjev je -mil u Bogomil, Brajamil, Bratomil, Miomil i dr., slov. Bogomila, Stregomil, bug. Bogomil, Cvetomil, Hristomil, Ljudmil, češ. Bohumil, Molemil, Bratomil, polj. Bogomił, Bratomił, Długomił i dr., ukr. Bogumilь.

Staro je češ. ime Okún, ukr. Okunj. Bit će da su nadjenuta posredno, tj. preko naziva istoimenih riba.

P E C I Ž I T. - Evo i trećeg imena iz darovnice bugarskoga doseljenika Pinciija crkvi sv. Mihovila u Solinu (I 35.). Godina je 1000. Taj podatak glasi: Item in eodem loco emi tres funiculos terrae a Trimonio et fratre suo Peciazito ... Dakle Peciazitus je izvorni P E C I Ž I T 6, složen od imp. p e c i, peći i osnove žit- (uspor.žit-o, živjeti i scsl. žit6 - život).

S njime idu stara imena: Žitigoj, Žitomir i Žitalj, slov. Borižit, Dobrožit, Dragožit, Tihožit, Žitigoj, Žitivit, Žitomisl i dr., češ. Žitomir, Žitmir, Požit, Zažit, rus. Žitomir, Hercegovački je ojk. Žitomislić izveden od imena Žitomyslь.

Pece se zovu dva sela u varaždinskome kraju, Pecići su kod Banje Luke, Pecilovina u okolici grada Tuzle. Kor. morfem pec-/peč- čest je u prezimenarstvu: Peca, Pecak, Pecal, Pecalj, Pecanec, Pecarić, Pece, Pecej, Pecek, Pecelj, Pecen, Pecić, Pecigoš, Pecik, Pecikoš, Pecikozić, Peco, Pecotić, Peček, Pečenec, Pečenić, Pečenković, Pečenjak, Pečić i dr. - Jednako su češ. prezimena: Pecák, Pecnik, Pecný, Peček, Pečený i dr., polj. Piecko, Pieco, Piecuh, Piecyk, Piecza, Pieczarka, Pieczony, Pieczygroch i dr., ukr. Pečibaba, Pečihvist, brus. Pečka.

V. još Peče, Pečenjeg, Pekoj.

P E Č E. - Zadarski je prior Drago 1092. dosudio Veci Čikinoj dio baštine, a to je poslije potvrdio nadbiskup Lovro

(I 161.). Tu je: ... in primis anni illius attribute sibi tribuno Trunzanno Maio, Peze filio ...

Za ime Peče, gen. Pečeta, u ARj je navedeno kako je "ime tamna postanja", dodatnih pak podataka nema, osim da ga je donio S. Novaković, Međutim, prez. Pečen (XVII. st.), Pečenac i Pečerović te ojk. Pečenci kod Travnika, Pečenjaci u Hercegovini, Pečenjevci kraj Vranja potvrđuju kako je imenotvoran kor. morfem peč-. Za prez. Pečenković i Pečenović rečeno je da su nastala od osobnog imena Pečenko odnosno Pečen premda nijesu potvrđena.

Peče je vjerojatno odmilicom od Pečenjeg ili je izveden od kor. morfema peč- (uspor. prez. peč-em, peći).

V. još Pecižit i Pekoј.

P E Č E N J E G. - U kupoprodajnom ugovoru đakona Ivana iz Zadra, sastavljenom od 1066. do 1075. godine (I 111.), na koncu je svjedokom: Petrizio Pezenego. U tumaču ga F. Rački popravlja u Vecenego. Bit će da ga je na to navela činjenica što mu ne bijaše znano ni jedno osobno ime u kojemu je bivao kor. morfem pec-/peč-/pek- pa je slovo p mjesto v držao pisarevom greškom. ARj donosi horonim Pečeneg u Srbiji i, za veliko čudo, povezuje ga s narodom Pečenezima. Smatram kako je u tome bila prevladala potpuna fonemska jednakost hor. Pečeneg s pripadnikom iščezloga naroda koji se također zvao Pečeneg, množ. Pečenezi. Odmah iza ove natuknice stoji:

"Pečenegovac, Pečenegovca, m. prezime izvedeno od narodnog imena Pečeneg."

"Pečenegovci, Pečenegovaca, m. pl. dvije mahale u Bosni, u okružju banjolučkom".

Navedeno je dalje dubrovačko prez. Pečenežić, zapisano u XII. i XIII. stoljeću.

Podaci iz ARj jasno dokazuju opstojanje naslovljena imena. Izvoran je njegov oblik P E Č E N Ě G Ź, složen od kor. morfema peč- (uspor. peč-em, peći) i im. něg-a - njega (uspor. scsl. něga).

V. još Pecižit, Peče i Gojnjeg.

P E K O J. - U popisu kupljenih zemalja samostana sv.

Ivana Rogovskoga u Biogradu, složenom 1076., I 122.) svjedokom je Pechai. Čitam ga P E K O J 6. Izveden je od kor. morfema pek- (uspor. *pek-ti, pek-ao) i suf. -oj6.

U ARj je Peka "muško ili žensko ime tamna postanja. Potvrdu donosi samo Novaković." Uz ovo: Pek, m. "prezime tamna postanja zabilježeno na početku XVIII vijeka." Nema sumnje, ovdje je kor. morfem pek-.

V. još Pecižit, Peče i Pečenjeg.

P O S T E L J. - Trpimirova darovnica (I 3.) od 852., gdje je prvi put spomenuto hrvatsko ime, bilježi i velikodostojnika imenom "Postellio". U jednome prijepisu te isprave (izvornik nije sačuvan!) stoji: Postellico. Nalazim ovdje oblik P O S T E L J 6. To je stara imenica i-osnova, u naše doba postelja. Postelj dakle pripada osobnim imenima što su motivirana odjećom, dijelovima odjeće, krpama i ukrasima. Što imena, što prezimena, takvih je npr. u češkom imenarstvu skoro 40! (v. J. Svoboda: Staročeská osobní jména a naše příjmení, 198.). Među stara bugarska ide Črčnorizčc6 (Crnokošuljaš) Hrabr6. Stanovita naša prezimena i ojkonimi posvjedočuju tu davnašnju motivaciju. Ime je Postelj osnaženo izravno suvremenim prez. Postel (Privlaka, 1948.) i poikavljenim Postil (Volinja, 1948.). Ostala su prezimena iz te skupine: Gaće, Gaćeša, Gaćešić, Gaćina, Hlača, Hlačević, Hlačković, Holjevac (holjev - bječva, čarapa), Holjević/Oljević, Holjevina, Holjevski, Jankel, Kapetinić, Kapić, Kapičić, Košulj, Košuljandić, Obučina, Opančić, Opančina, Rubaš, Rubina, Rubinić, Šubara, Šubarić, i dr.

P R O D A N. - U navedenoj Pincijevoj darovnici (I 35.) od 1000. godine čita se i: ... quod emi a dicto Prodano denariis... Do konca je stoljeća P R O D A N 6 pribilježen još 12 puta, u obliku P R A D A N 6 (Pradanus) pet puta. Žensko ime Prodana zapisana je 1086. na otoku Rabu (I 144.).

ARj za ime Prodan donosi potvrdu tek u XIII. stoljeću!

U Supetarskome kartularu P. Skok je zabilježio više potvrda iz 2. polovice XI. st. Kaže:

"Pradano (nom., 14), svećenik, dvornik (dvornico 87, 88, dorniquo 96), nećak Dujma iz Srinjina (60), sin Semidragov (20),

zatim auunculo Pradani (21). Vokal a je romanska grafija za o (istaknuo M. Š.), koje se također piše: coram Prodanu (40), presbitero Prodanu (4), Prodanu (5). Ime se pojavljuje i sa slav. hipokorističkim sufiksom na -e, -eta. Prodanne de Cicla, kome je majka Romanka, označen je izričito kao Latinus (97). Jednom se piše e mjesto o: Predanus, Predani (gen. 97), otac nekoga Mihe. To bi mogla biti disimilacija (o - o > e - o), ali i pisarska griješka. Ime je grčkoga porijekla: Pródromos, epitet Ivana Krstitelja. Ime Prodan nose i Romani i Slaveni. Slaveni preuzeše splitski romanski oblik" (266.).

Samoglasnik a mjesto o nije stvar romanske grafije, nego je to akanje (v. o tome ime Dabrak). O podrijetlu datog imena Skok je isto ponovio u Etimologijskome rječniku hrvatskoga ili srpskoga jezika, knj. III., 49.). U oba slučaja jedno ipak nedostaje: nije uvjerljivo objasnio glasovne promjene od izvornika do sadašnjeg oblika. O tome doslovno:

"Od gr. Pródromos 'pridjevak sv. Ivanu Krstitelju'. Na osnovi disimilacije r - r > r - ø nastalo je odatle u dalmatinskim srednjovjekovnim gradovima (Kotor, Dubrovnik, Split, Zadar, Rab) i na istoku lično ime Prodan, gen. -āna, m prema f Prodana. Prez. Prodanović (Srbija). Upor. Progon kod Arbanasa. Prodan i Progon su imena Vlaha. Historijskih dokaza izvan lingvističkih nema. Glede izmjene d - g upor. ugič < vodič. Ime Prodan smatra se i kao part. perf. pasiva prodati. Upor. lično ime Kupljen" (ibid.).

Pisac tek dopušta mogućnost domaćega podrijetla imena Prodan. Na krhkim je nogama njegova tvrdnja o preobrazbi grč. Pródromos u Prodan. Prodan nije samo hrvatsko, srpsko i crnogorsko osobno ime, Prodan je također i slovensko ime. Zapisano je 1149. u Brežama, potom je Prodan i staro bugarsko ime. U češkome je i ruskom Prodaša. Ako bi bilo točno Skokovo mišljenje da je Prodan grč. postanka, kako protumačiti isti oblik u slov. i bug. jeziku? Zar su u tri jezika glasovne promjene tekle potpuno jednako? Ukoliko bi se i moglo pretpostaviti da je Prodan iz hrvatskoga ušao u slovenski u ovakvu obliku, zašto je jednak i u bugarskome? U bugarski bi najvjerojatnije izravno prešao iz grčkoga i, vjerujem glasio bi Prodrom. Tako se zaista i dogodilo: u bug. je Prodrom/Prodromo, pored Prodan!

Ime Prodan je prid. radni glag. prodati.

Sa suvremenoga gledišta donekle je neobična njegova motivacija. U ARj je prihvatljiva objasnidba: Prodan je prid. trpni glag. prodati, "ali ne u lat. vendere, njem. verkaufen, jer bi to bilo bez smisla, da roditelji daju svome sinu ime toga značenja; kako prodati upravo znači: dati što za što, možemo se domišljati, da je Prodan ime onom sinu, koji je od Boga roditeljima dan kao u zamjenu mjesto starijega pokojnog sina."

Osim žen. Prodana još je i Prodanija, muž. Prodasa i Prodaša. Prezimena: Prodan i Prodančić ("izvedeno od imena Prodanac, kojemu nema potvrde, a bilo bi dem. od Prodan", ARj), zabilježeno u XIII. st., potom Prodanić i Prodanović (u Hrvatskoj).

U šibenskome je kraju selo Prodanica.

P R V I D R U G. - Prvi je među devet zaslužnih i vjernih Hrvata kojima je kralj Kresimir 950. godine darovao otok Vranjic i neke posjede (I 28.). Čita se: Igitur plurimos nostre regalis potentie fideles ac viros sua celsitudo sibi eligit fidelissimos amicos, viddelicet Priuidrug ... Sigurno P R Ć V I D R U G Ć, složen od red. broja prĉvi - prvi i im. drugĉ - drug. Prvi biva u Prvonjeg, Prvoslav, Prvonja, Prvul, slov. Prvin, bug. Pĉrva, Pĉrvan, Pĉrvena, Pĉrvi, Pĉrvul i dr., ukr. Pervoj, brus. prez. Pervuška, Pervyj.

Za drugi član v. Dobrodruk.

R A D O N J I C A. - U ARj stoji:

"Radonjica, f. dem. prema Radonja. U lat. ispravi: Vitus Radovanus de Radognica Jadrensis. (U Zadru 1294.) Cod. dipl.7."

U blizini grada Zadra napisana je darovnica kojom Jelenica daruje zemljište samostanu sv. Krševana u Zadru (I 47.). Sročena je 1028. Na kraju je potpisnikom: Radoniza testis. Budući da su i ostali svjedoci muškarci, ne treba sumnjati kako je to i dotični svjedok.

Radonjica je umanjenicom od Radonja. Radonja dolazi kraćenjem od Radivoj, Radomir, Radoslav i izravno izvođenjem od prid. radĉ - rad. Od njega su prezimena Radonjičić i Radonjić. Kraj Leskovca je selo Radonjica, drugo u kraju uz Vranje. Radonjić je na-

selje kod Travnika, Radonjići pokraj Foče i u okolici Visokoga.

Pridjev rad- je veoma čest u slav. imenarstvu. Tako je slov. Radigoj, Radogost, Radek, Radomisl, Radon i dr., bug. Radil, Radivoj, Radomir, i dr., češ. Radbor, Radhost, Radoman, polj. Radociech, Radom(i)sł, Radomir, Radosław i dr., brus. Radoha, ukr. Gostirad.

R A K. - U navedenoj darovnici kralja Kresimira iz 950. (I 28.) zaslužnim je i vjernim Hrvatom i Racche. Ime čitam R A K Ć. U ARj doslovno piše:

"Rak, m. prezime postalo od nadimka (po boji lica, po pognutu držanju, po izbočenim očima, po dugim rukama ili sl.). Dolazi već od XI. vijeka. Rach testis. (Solin 1086), Rački 530."

Dalje se spominje kako je potvrđen još 1190. i 1258. godine. Slijede podaci: Raka, ime u XVIII. st., Rakalj, mjesto u Istri (XIV.), Rakam - selo kod Krupe, u Turopolju selo Rakarje (XIII.), Rakasi kod Užica, Rake u Crnoj Gori, potom prezime Rak i Rakar (XVI.), onda Rakarić, Rakas, Rakić, Za prez. Rakić dodato je da je "možda i od im. rak, inače od Ratko, Rađac i Račac", dakle od osobnih imena.

Sastavljačima ARj očito ne bijaše potpunije znana motivacija slavenskih osobnih imena. U protivnome ne bi Rak (Rach) svrstali u nadimke već u osobna imena. Naime, staro je češ. osobno ime Rak i njegove izvedenice Rakeš, Rakon(ik), Rakús, Rakúš, polj. Rak, Rakoń, rus. Rakoša, brus. Rak i izved. Račok i Račko.

R U D I N A. - U Čikinu popisu zemalja (I 95.) što ih je kupila za samostan sv. Marije u Zadru, sastavljenu između 1070. i 1072. godine, navedeni su Dobromirovi sinovi: Rudinna, Adamizo i Saracenus.

Stara su imena Rudalj, Rudan, Rude. I prezimena: Rudanović, Rudarić, Rudava, Rudelić, Rudelj, Rudež, Rudić, Rudinović (ovo od osobnog imena Rudin, nepotvrđena dakako). Naselja su: Rudanci u Crnoj Gori, Rudanka kod Doboja, Rudava u staroj srp. državi, Rudeći na Pelješcu, Rudenica kraj Slunja i Kruševca, Rudeš kod Foče i u okolici grada Zagreba, Rudinci u Lici. Rudmanovo je naselje i hor. u beogradskoj okolici. Ovaj je pos. pridjev izveden od

osobnog imena Rudman. Rudman inače nije drugdje potvrđen.

Osobno je ime Rudina izvedeno od prid. rudŕ - crven, crvenkast, rđ (uspor. rud-jeti, rud-a, rđ-a) i suf. morfema -ina.

Češka su imena Rudil, Rudislav, Rudiš, Rudman, Rudnik i dr., rus. Ruda, Rudelj, ukr. Rudik, Rudnik, Rudŕko, brus. prez. Rudak, Rudka, Rudnik, bug. imena Rudnŕo, Rudŕo i prez. Rudev, polj. Rudna, Rudniski, Rudnik, Rudno, Rudny i dr.

S J E R A J A. - U prethodnoj je ispravi (v. Rudina) naveden i "presbiter Seraja". U svoje vrijeme glasiše S Ě R A J A. Nastalo je od prid. sěrŕ - žučkast kao sumpor, bijelomodar, zelenkast i suf. morfema -aja (uspor. Božaja, Dražaj, Miraja, Nišaj, Slavaj, Veraja i dr.).

Od njega su prezimena: Seravić, Serić, Serjan, Sir, Siračić, Siroglavić, Sirović te Sijerković i dr. U predtursko doba u Đakovštini bijaše selo Serovci, u staroj pak srp. državi Seroš. Kraj Daruvara je Sirač.

Rusko je ime Sĕra, polj. Sierosiław i prez. Sierka. Sierkowicz, Sieroszewski, brus. Serik, Serko, Serok.

S R H. - Dato ime biva u Kresimirovoj darovnici otoka Vranjica i nekih posjeda deveterici velmoža 950. godine (I 28.). Na koncu je rečenica: Item alia terra inferius sancte Tecele, ubi dicitur supra viam, quam terram dedit Cercha, frater Uulcothe. Dakle, Vukotin brat imenom S 6 R H ŕ, tj. srh. Ovakav se oblik pretpostavlja u psl., međutim u scsl. je srŕstŕ, češ. srst, polj. sierŕŕ, rus. ŕerstŕ.

Imenica je srh nomskom. Opstoji u prezimenima: Srha, Srhinjak, Srhlin i Srhoj. (Srhoj je poprezimenjeno osobno ime). U Bosni je kod Visokoga selo Srh i Srhinje te potok Srhinjska rijeka.

Staro je češ. ime Srch.

V. još Sršata.

S R Š A T A. - U cijelome Diplomatičkom zborniku I. valjda odgonetanje ni jednoga osobnog imena hrvatskog postanka ne zadaje toliko teškoća koliko naslovljeno što se nahodi u Trpimirovoj darovnici sastavljenoj 852. u Bihaćima (I 3.). Ponavljam kako ona

spada među najstarije takve isprave te da pisari uopće ne bijahu vješti polatinjivanju naših osobnih imena. Evo podatka: Signum manu Zarsata iuppani testis. U podtekstovnom tumaču primijećeno je kako je u prijepisu a) to ime napisano Zassota. (Napominjem da izvornik nije sačuvan). Nositelj dotičnog imena bio je županom, obitavaše na kneževu dvoru ili u njegovoj blizini, stoga otpada pomisao da je romanskoga roda; u to doba jedva da bi hrvatski velikodostojnik i mogao imati tuđe ime. Imajući pred očima čitav ondašnji slavenski imenar, naravno i hrvatski, čini mi se najprikladnijim ovo ime pročitati prema ondašnjemu S 6 R Ǫ Š A T A. Bilo bi izvedeno od kor. morfema pretpostavljenoga glag. sǫrš-iti, drugačije staroga hrvatskoga srš-iti - stršiti, ježiti se, kostriješiti se, rogušiti se (uspor. slov. sršati i češ. sršeti) i suf. morfema -ata (uspor. Milat, Pribat, Radat, Vujat). Dodajem da je u starijemu hrvatskom jeziku postojao i glag. sršati, istovjetna ili srodna značenja glag. sršiti. Držim kako su glag. sršiti/sršati izvedeni od psl. imenice sǫrh6.

Osobno ime Sršata nalazi svojega srodnika u starome češkom imenarstvu. To je također Sršata, pored Srša.

Ovdje idu i domaća prezimena: Srša, Sršan, Sršek, Sršen, Sršić. Također i Seršić od čak. serh - srh, zapisan na Baščanskoj ploči, kako potvrđuje ARj. Što se tiče podrijetla prez. Sršen valja napomenuti kako se na širemu području jednako imenuje kukac stršljen (crabro), pa je sigurno došlo do ukrštanja obaju naziva - prezimena stvorena od im. srh i naziva toga kukca. Smatram mogućim kako je od im. srh nastalo i prez. Srškić, stvarno od imena Srško, iako u ARj biva kako je od Šrško. Kako je vidjeti, imenica je srh-prilično imenotvornom.

V. još Srh.

S T R A D O D R A G. - 1018. godine stanovnici grada Chafisole (Beloqa na otoku Cresu?) obvezaše se plaćati danak mletačkomu duždu. Isprava br. 39. napisana je na otoku Krku. Pri dnu su potpisnici, među kojima i: Signum manus Martini Stredrago, ut supra. Akoli Stredrago nije Martinovo drugo ime, onda bi bilo prezimenom. Jedino ga je moguće čitati S T R A D O D R A G Ǫ. Sastavljen je od kor. morfema strad- (uspor. strad-ati i scsl. strada -

rad, trud, muka) i prid. drag⁶ - drag.

Imenotvorna su oba člana. Naša su stara imena Stradomir i Stradoslav, slov. Stradoslav i Stradoslava (zapisana u IX. ili X. stoljeću), češ. Strada, Strádal, Stradom, Stradún i prez. Stradavec, polj. prez. Stradam, Stradla, Stradoń i dr. Također Beri-drag, Boljedrag, Lelidrag, Ljubodrag, Milodrag, slov. Golodrag, Gostidrag, Manjdrag, Stojdrag, ščenedrag, bug. Milodrag, češ. Cuz-drah, Nedrah, Ponedrah, polj. Lubodrog, Milodrog, Niedrog i dr.

S T R A H I M I L. - Potpisnikom je Trpimirove darovni-ce (I 3.) iz 852. godine i: Strehemilo. U podtekstu je pridodano kako u prijepisnici a) stoji Stroliemilo. Očito je da je ovaj uda-ljen od prvoga i dosta iskrivljen. Dakle, Strehemilo je gotovo u izvornu obliku, to je S T R A H I M I L Ć. Složen je od im. strah⁶ - strah i prid. mil⁶ - mio, mil; drag. I ove su obje sastavnice imenotvorne. Tako je Strahimir, Strašimir, Strahil/Strahilo, Strahin, Strahina, Strahinja, Strašit, prez. Straha, Strahajević, Strahić, Strahija, Strahinović, Strahinjić. Potom naselja: Strahi kod Motovuna i Strahinje kraj Krapine. Slovensko je ime Straha (IX. - X. st.), bug. Strah, Strahil, Strašimir, mak. Strahil, Strašo, češ. Strachkvas, Strachota, polj. Strachomir, Strachosław, rus. Strahon i Straška.

V. još Očimil.

T R E B A V A C. - U ispravi 116. koja sadrži popis ze-malja što ih je za samostan sv. Ivana Rogovskoga u Biogradu nama-kao opat Petar u mnoštvu podataka dolazi: Andreas, filius Trebauico. To je pak T R Ě B A V Ć C Ć, izveden od kor. morfema trěb-ati, po-trěb-a (uspor. scsl. trěbnjō, trěbovati) i suf. morfema -6c6.

Morfem treb- stoji u imenu Trebimir (XI. st.), Trebenin (XIII. st.), Trebesa (XII. st.), slov. Trebejoj, Trebiber, Trebi-mir, Trebivit, Trebnja, Trebil, Trebiša i dr., bug. Trebel, češ. Trebihost, polj. Trzebiemir, Trzebiemysź, Trzebawit, ukr. Netreba.

Domaća su prezimena: Trevljevac, Trebnik, Trebo, Trebo-tić, Trebus, Potrebiga, Potrebić, Potrebin. Ojkonimi: Trebavci (sva-kako nom. množ. imena Trebavac!) kraj Gračanice u Bosni, Trebečaj kod Sarajeva, Trebeništa - selo u Srbiji, Trebes u staroj srp. dr-žavi, Trebinje u Hercegovini. - Većina ih je stvorena od osobnih

imena. Sigurno su bivša imena: Trebo, Trebus, Potreba, Trebečaj, vjerojatno i Trebnik, zatim Treblje, Trebota i Trebin.

V J E R A N I C A. - Popisnica kupljenih nekretnina (I 55.) splitskoga priora Nikifora, sastavljena 1040., bilježi žen. ime Uueranizza. Svakako V Ě R A N I C A, umanjena od V Ě R A N A, koja je nastala od im. věr-a - vjera i suf. morfema -ana.

Suprotno očekivanju, kor. morfema vjer- malo je zastupljen u tvorbi starih osobnih imena, prezimena i ojkonima. Prema ARj jedino je ime Verencić, i to u narodnoj pjesmi. Sudeći po obliku, može biti i prezimenom. Vjerija i Vjerovi jesu sela u staroj srp. državi, Verenac - selo u Bačkoj (XV. st.), Vjernovići su selo kod Foče. Mlađa su prezimena: Verić, Verković, Verna, Vernak, Verni, Vernić, Vernik, Verovac, Verović i Vjerik. Nije ih naime u ARj. Češka su imena: Věrník, Věren, Věřislav, polj. prez. Wierny, brus. Verej, ukr. prez. Verovčik.

Novijega su postanka naša osobna imena Vera, Verana, Veren, Verena, Veroljub, Veroslav, i dr.

V E L E D R A G. - "Inde misit Uuilledragum qui uocauit populu, ad se ad sanctum Iohannem ..." stoji u osudnici kralja Kresimira (IV.) izdanoj u Biogradu oko 1070. (I 89). Ime se čita V E L E D R A G Ć. Sastoji se od prid. vele - veliko (uspor. čak. vele, scsl. velij6) i dragĉ - drag.

Ovdje pripada Velibor, Veliman, Velimir, Velislav, slov. Veligoj, bug. Velimir, Velislav, češ. Velel'ub, Veleslav, Velislav, polab. Velebud, Velegošč, polj. Wielebor, Wielemyś, Wieleślaw i dr.

V. još Stradodrag i Veljak.

V E L J A K. - Navedeno se ime nalazi u ARj, preneseno je iz darovnice samostanu sv. Hrisogona u Zadru napisane 1072. Druga je potvrda iz 1080., biva u darovnici Petra Crnoga. Međutim, u Jeleničinoj darovnici samostanu sv. Krševana u Zadru (I 47.), sročenoj u Obrovcu 1028., nalazi se: Veliaco testis. I to je najranije potvrda dotičnog imena, koje tada bijaše V E L J A K Ć. Postao je od kor. morfema vel-i, tj. velik (uspor. čak. veli i scsl. velij6) i suf. morfema -jakĉ.

Od njega su prezimena: Vela, Velac, Velak, Velan, Velar, Velašević, Velat, Velavić, Velčić, Vele, Velečić, Velečko, Velenčić, Velenić, Velenik, Veletić, Velić, Velijević, Velković, Velo i dr.

V. još Veledrag.

Z I M O L. - U Biogradu su 1076. opati Lupo i Madij popisali zemlje koje nabaviše samostanu sv. Ivana Rogovskoga (I 122.). Među drugim tu je: Testibus his: Seimolli duornich ... U podtekstu ga F. Rački ispravlja u Simolli. U oba je primjera naoko oblik romanski, ali u romanskom imenarstvu ovo ime nema svoje potvrđenosti, niti pak motivirane riječi od koje bi bilo izvedeno. Sve navodi na zaključak kako je to polatinjen naš oblik Z I M O L Ć, nastao od im. zim-a i suf. morfema -olĉ (uspor. Djedol, Dragol, Dragola, Vukola).

Imenica zima našla je više posvjedočenja u onomastici. Tako su prezimena: Zima, Zimac, Zimaj, Zimak, Ziman, Zimanović, Zimec, Zimek, Zimić, Zimo, Zimolo, Zimonić, Zimonja, Zimonjić. U okolici Bos. Krupe leži selo Zimonje, u Hercegovini Zimlje.

Staro je češ. ime Zima i Zimka, polj. prez. Zimny.

Z R E N I K. - U navedenoj izjavi stanovnika grada Chafisole 1080. o plaćanju danka mletačkom duždu (I 39.) u uvodu je rečenica: Spondentes spondemus et promittentes promittimus nos quidem Godostro, qui modo vocatur Serenico, habitator in Chafisole... Serenico je Godostrojevo drugo ime ili prezime, ali je najvjerojatnije da je ime. U njemu razumijem oblik Z 6 R Ě N I K Ć. Postao je od kor. morfema z6r-ĉti - zreti, gledati, odnosno njegova pridjeva trpnoga z6rĉnĉ i suf. morfema -ikĉ.

Od njegova je kor. morfema prvi član imena Zremil, zabilježena u Zadru u X. stoljeću te Ozrac i Ozrina. Također i staro bug. ime Ozrenĉ. U Mrzлом Polju kod Karlovca potvrđeno je prez. Zrenšak u XVIII. stoljeću, kraj Motovuna je selo Zrenj, u Banatu prez. Zrenjanin. Također i: Zrile, Zrilić, Zrinčić, Zrinec, Zrinić, Zrinišek, Zrinočar, Zrinšek, Zrinušić i dr.

Z R N O. - Potvrđen je dva puta. Najprije 1020. u Splitu u Prestancijevoj darovnici (I 42.) u obliku "Girno", koji F.

Rački ispravlja u "Zirno", potom između 1050. i 1060. također u Splitu kada ovaj isti *Z 6 R N O, Prestancijev sin, daruje crkvu sv. Marije samostanu sv. Stjepana (I 66.). U ispravi piše: Io Zirno, al presente priore di Spalato, figliolo dela bona memoria Prestanzo priore di Spalato. - Pripominjem kako je i prva isprava (42.) pisana talijanski.

Za osobno ime Zrno kaže se u ARj da se nadijeva "ponajviše u Crnoj Gori". A posvjedočuje ga tek 1809! U naše vrijeme nije rijetko ni žen. ime Zrnka, pored muž. Zrno i Zrnko.

Izvorni oblik glasiše dakle *Z 6 R N O - zrno. Također je staro češ. ime Zrnoch. Naša su prezimena: Zrna, Zrnar, Zrnačić, Zrnc, Zrnčević, Zrnčić, Zrnc, Zrnetić, Zrnić, Zrnijan, Zrno. U okolici Gradačca u Bosni nalazi se selo Zrnić, kraj Banje Luke su Zrnići, u staroj srp. državi opstojao je Zrnovčić, a pokraj Rudnika nalazi se brdo Zrnjac.

Z V J E R A N A. - Dotična je svjedokinjom u popisnici kupljenih nekretnina koju je sastavio splitski prior Nikifor 1040. (I 55.). Podatak je kratak: Zuuerana testis. Tadašnja Z V Ě R A - N A. Izvedena je od im. zvěřč - zviđer i suf. morfema -ana. Od nje su stvorena prezimena i ojkonimi: Zver, Zverković, Zviđer, Zviđerac, Zvir, Zvirac, Zvirčić, Zvirotić, Zviran je zabilježen 1100. godine. U bjelovarskom je kraju selo Zviđeraci, u kupreškom Zvirnjača, u Hercegovini Zvirići i Zvirovići.

Stara su slovenska imena: Zverče, Zverica, Zverič, Zverina, Zverinega, Zverinja, Zverka, Zverko, Zverogoj, Zverše, češ. Zvěr(ek) i Zvěřena, slovinj. Zverogoj, Zwergoy.

U XIII. st. posvjedočeno je naše ime Zviđerko.

Z V O N I D R A G. - U navođenome popisu zemalja što ih je kupio samostan sv. Ivana Rogovskoga (I 122.), složenu 1076. u Biogradu, za ovu je svrhu važan izvadak: Madius abbas cum suis fratribus in Nabrese comparavit terram pro XV solidis romanatis de Suinidrago Trebegnignanin. Ime i prezime čitaju se: Z V 6 N I - D R A G ǣ Trebenjinjanin. Da nije prijevoja, u naše bi vrijeme ime glasilo Zvanidrag, jer u jaku položaju 6 > a, međutim biva prijevojni o. Jednako kao i Zvonimir < Zv6nimirǣ. Ime je složeno

od imp. z v 6 n i, zv6nēti - zvoniti i prid. dragō - drag.

U Srednjem je vijeku u Hrvatskoj, na rijeci Zrmanji, postojao utvrđeni grad Zvonigrad, u Rusiji Zvėnigorod6 (1406.).

Poljsko je ime Zwnisław, rus. Zv6nislava i Zvėnislava, češ. Zvonec i Zvoněj.

Naša su suvremena prezimena: Zvon, Zvonac, Zvonak, Zvonar, Zvonarek, Zvonarević, Zvonarić, Zvonarović, Zvoniček, Zvonić, Zvoniščak, Zvonković, Zvonja.

Ž E L I S T R I J. - U Mutimirovoj potvrđnici (v. prethodno ime) biva i: Signum manu Zelestro, zuppano camerario. U podtekstu je kazano da je u prijepisu b) Celestro, u c) Celistro. Ja nalazim ime Ž E L I S T R Y J 6, složenicu od imp. Ž e l i, želēti - željeti i stryj6 - stric.

Član želi- dođe u imenima: Želibor, Želidjed, Želidrag, Želimir, Želislava, Želivijek, Želist, bug. i polab. Želibor, češ. Želiděd, Želil'ut, Žel' i Želan, brus. Želna.

Također u prezimenima i naseljima: Želčić, Žele, Želić, Želko, zatim mjesta: Želeće blizu Žepča i Želići kraj Ključa, oba dakle u Bosni; Želin se zvalo naselje u Hrvatskoj u XIII. st., jednako i u Bosni, potom Želišta bijahu selo u staroj srp. državi, u livanjskome je kraju Želivodić te u Hercegovini planina istog naziva.

V. još Dobrostric i Želja.

Ž E L J A. - U darovnici kralja Kresimira (IV.) samostanu sv. Marije u Zadru god. 1066/67. (I 77.) navodi se: Madio filio Zelle. U zadarskoj ispravi (br. 165.), sastavljenoj 1095., gdje prior Drago daje svoje dohotke soli i ribolova samostanu sv. Krševana, nalazi se: Signum manus (...) Madii, Zalle filii, et nepotus eius. Zaključiti je kako se u oba slučaja radi o istoj osobi iako oblik imena nije jednako napisan. To je Ž E L J A, otac Madijev.

U okolici Čuprije u Srbiji postoji selo Želja, blizu Višegrada su Željače, u kraju oko Vlasenice pak Željen, u Hercegovini je Željetuša, pokraj Foče i Knjaževca biva Željevo. Prez. imena su: Željar, Željko, Željković, Željnović i Željo. - Ojkonim Željevo izveden je od osobnog imena Željo, a prezime je Željo vjerojat-

no postalo od imena,

V. još Želistrij.

Ž E S T I D J E D. - U Mutimirovoj potvrđnici darovnice njegova prethodnika kneza Trpimira (I 20.), sročenoj u Bihacima 892., čita se i slijedeća rečenica: Signum manu Zestededo, zuppano pincernario. Ime Zestededo u izvornu je obliku glasilo Ž E S T I - D Ě D Ě. Složeno od imp. ž e s t i, žestiti (se) i im. dědě - djed.

Stara su češka imena Žest i Žestok. Naša su prezimena: Žestić, Žestilo i Žestoki.

Žestik je selo u kraju oko Bijeljine, na otoku Krku leži Žestilac, kod Livna su Žestoke Ploče. Pritok rijeke Mlave u Srbiji zove se Žestila.

Ž E Ž A N. - Darovnica Petra Crnoga crkvi i samostanu sv. Petra u Selu (I 136.) bogata je osobnim imenima. Nastala je od 1080. do konca stoljeća. Uz ostalo u njoj biva: Comparaui medium molinum de Brataaza, fratre Zezani ... Ovdje nom. Zezanus upućuje na čitanje Ž E Ž A N Ć. Stvoren je od kor. morfema žež- (uspor. žež-em, žeći, žež-injati) i suf. -anĉ.

Dotaknuo ga se Petar Skok u Supetarskome kartularu:

"Zezani (gen., 69). Brat mu se zove Bratača. Može se raditi o slavenskom imenu" (271.).

Ni ARj nije otišao dalje:

"Zezan, m. ime ako je dobro pročitano u lat. ispravi XI vijeka."

U istome je rječniku donijeto i prez. Zezanić (1455.) iz Hrvatskoga primorja.

U oba je primjera (Zezan i Zezanić) u pitanju samo pisanje, odnosno nepostojanje znaka za fonem ž.

Od kor. morfema žež- izvedena su prezimena: žeško (žeško), žeželić, žeželjić, žežlina, ojkonimi: žeželovo (svakako od imena žežel) kraj Fojnice, žeženica kod Vlasenice, u Dalmatinskom zagorju stere se žeževica, a hor. žežine u kraju oko Beograda.

Stara češka imena: žež, žežák, žežhule, žežúr, bug. žeško i žežo.

Ž I D A K. - Podatak "a quodam homine Slauonico nomine Sidica" nahodi se u Pinciyevoj darovnici (I 35.) nekih zemalja crkvi sv. Mihovila u Solinu. Napisana je 1000. godine. Oblik Sidi-ca može biti pročitana i Židik(a), ali je to manje vjerojatno, izgleda mi uvjerljivije Ž I D Ć K Ć - židak. Jednako je moguće da je nastao kraćenjem imena Židimir (v. dalje). u XVI. st. u Hrvatskoj je potvrđeno prezime Židak i Židaković.

Istoga je značenja staro češ. ime židký, brus. prez. Židkij.

V. još Židimir i Židina.

Ž I D I M I R. - Godine 1072. Petar je Sjemitov darovao jednu crkvu samostanu sv. Marije u Zadru (I 97.). Pri kraju dolazi: ... Slauti iupani et Zidimiri iupani et aliorum nobilium. Drugo je ime samo Ž I D I M I R Ć, njegov nositelj bijaše županom. Ime je složeno od imp. ž i d i, židati (uspor. scsl. židq, ž6dati i iter. židati) - čekati i im. mirĉ - mir.

Za prvi su član ove potvrde u slav. imenarstvu: slov. Židislav, rus. Židimir, Židislav i Ždan, Žid, Židila, Židilo, Židjata, slovinj. Židislav, češ. Židimir i Ždan, Žid, Židek, brus. Ždan, Ždanec, ukr. Ždan, Ždan6.

Domaća su prezimena: Židar, Židarić, Židen, Židić, Žido, Židoj (zaista bivše ime!), Židivinić i Žitković (od Židković). Najpriličitije je kako su stvorena od prvoga člana ovog imena, ali se ne isključuje ni mogućnost njihova izvođenja od odmilica imena Židak i Židina (v.) i također starog imena Židan ("bogat", obil-an"). Fonemska izjednačenost kor. morfema navedenih imena dovodi do značenjske neutralizacije njihovih izvedenica. Isto važi i za ojkonime: Židilj u Resavi, Židilja kraj Despotovca, Židomišta postojahu u staroj srp. državi, Židovina kod Čazme, Židovnjak u Hrvatskome Zagorju.

Ž I D I N A. - Dosada je više puta spominjana popisnica zemalja što su u doba opata Petra namaknute za samostan sv. Ivana Rogovskoga (I 116.). Nastala je u Biogradu između 1070. i 1076. godine. Najprije piše: ... testibus Thesinna suoque fratre Brati-cha, Sidinna. Potom malo dalje: Istis: Sçidinna et Iurainna una cum Budina suo fratre ... I ovo je jedan od više primjera gdje je

u istoj ispravi jedno te isto osobno ime različito napisano! Oblici Sidinna i Sgidinna čitaju se Ž I D I N A. Izvedeno je od kor. morfema iter. žid-ati - čekati (uspor. scsl. židati) i suf. -ina. Jednako je moglo postati kraćenjem od Židimir (v. prethodno ime).

Ž I V O T. - U popisu zemalja (stvorenu od 1070.- 1072.) što ih je opatica Čika kupila za samostan sv. Marije u Zadru (I 95.) spomenut je: Grigo Seuotik. Dodato je ispod sadržaja kako F. Rački smatra da ispravno glasi: Gregorio Sevotiche. Prezime Seuotik čitam Životić, ono je od osobnog imena Ž I V O T Ć.

Staro je češ. ime život(a), ukr. živij, živko, bug. živa, živan, živko, živodan, živodar, život, živul i dr., u nas su živadin, živan, živica, živko, živojin, živul i dr. te slož. Živomir, Živoslav.

- - - - -

Na koncu evo skupna popisa obrađenih osobnih imena: Boljenjega, Crneta, Crnug, Dabislav, Dabrak, Dabron, Dabrostric, Djedah, Djedohna, Dobrodruĝ, Doda, Dražinja, Drtilo, Drugonja, Duda, Dugačaj, Dužigran, Gastan, Gojnjeg, Grab, Grbeša, Grbina, Hudalj, Hudina, Krna/Krne/Krnja, Krnje, Krnac, Ljubač, Mrnjak, Njeguš, Očimil, Pecižit, Peče, Pečenjeg, Pekoj, Postelj, Prodan, Prvidrug, Radonjica, Rak, Rudina, Sjeraja, Srh, Stradodrag, Strahimil, Trebavac, Vjeranica, Veledrag, Veljak, Zimol, Zrenik, Zrno, Zvjerrana, Zvonidrag, Želistrij, Želja, Žestidjed, Žežan, Židak, Židimir, Židina, Život.

Tek su uzgredno spomenuta: Boljen, Crnjeg, Dabeta, Daboj, Djedoj, Gostičaj, Očija, Okeša, Oketa, Rudin, Rudman, Srhoj, Trebo, Trebus, Potreba, Trebečaj, Verana, Željo, Žežel.

S u m m a r y

UNKNOWN AND LITTLE KNOWN CROATIAN PERSONAL NAMES
OF THE 9TH, 10TH and 11TH CENTURIES

Diplomatički zbornik I. (Diplomatic Collection I, et. al.) contains much onomastic data, especially regarding personal names. It includes 175 documents of varied content, which originated in the years 743 to 1100. In them I encountered 62 first names and explained their meaning. I added in passing 19 more at which I arrived indirectly, that is, through old surnames and names of inhabited places derived from personal names. In interpreting these names and explaining their meanings I used a comparative method that the contemporary state of Slavic name and surname formation makes possible. In arranging the excerpted names I have not used the time at which they were recorded but rather alphabetical order.